

LEGITIMITATEA NORMELOR JURIDICE

Author: Claudia ANDRIȚOI *

Abstract: *The term **legality** is defined as "the quality of being legal or in conformity with the law". **Legitimacy** is "the fact of being legitimate", in other words, "sanctioned or authorized by law or right, proper". Thus, the arbitration in a dispute will sometimes be based more on the intimate conviction of natural justice than on the letter of the law. Even though most legal systems are not perfect, they provide at least a reference that allows us to judge certain actions. The concept of legitimacy, on the other hand, is not as obvious, as it is often based on intimate convictions. We may think that citizens of a country will all define "natural justice" the same way because they share a common value system, but some issues will never reach a consensus of opinion. Individual values then become very important, and it becomes difficult to predict behaviors.*

Keywords: *Legality, Legitimacy, Natural Justice, Law.*

JEL Classification: *K10*

Despre legitimitatea normelor se vorbește în doctrină, iar din acest punct de vedere, învățămintele lui Kelsen sunt prețioase, raportându-se astfel la o categorie generală a modurilor de creare a normelor care nu distinge cutuma de lege, prin urmare nici sursele publice de cele private. Distincția trebuie să se realizeze nu numai în această privință ci și în ceea ce privește centralizarea și descentralizarea.

O diferență politică semnificativă între dreptul legislativ și cel cutumiar rezidă din faptul că dreptul legislativ este creat prin intermediul unei proceduri centralizate, în timp ce ramura dreptului cutumiar este creată printr-o procedură descentralizată¹. În primul caz autoritatea care emite norma și subiectele care se supun acesteia nu coincid. În cel de-al doilea caz lucrurile stau total opus. Această diferență politică scoate la iveală o altă distincție care permite deosebirea a două tipuri ideale de guvernământ: democrația și autocrația. Democrația poate fi astfel descrisă ca o metodă descentralizată de norme pe când autocrația poate fi caracterizată ca o metodă centralizată de creare a normelor. Crearea dreptului cutumiar are caracter descentralizat în măsura în care este bazat pe o autonomie efectivă involuntară a subiectelor.

Kelsen nu pretinde faptul că dreptul legislativ este prin definiție autocratic. El devine democratic din momentul în care este recunoscut subiectelor dreptul de a participa, chiar și indirect ca în democrațiile reprezentative, la formarea legii. Diferența între cele două ramuri de drept, într-un stat democratic, rezidă, în concepția lui Kelsen, din gradul de conștiință cu care subiectul de drept participă la acest proces. Din aceste considerații, doctrina, atașată aproape în mod exclusiv la sursele publice de drept, a reținut ideea conform căreia o normă este legitimă dacă a fost edictată de un organ special din democrația reprezentativă. Statul de drept se bazează

---

* PhD. Candidate, Assistant, „Eftimie Murgu” University of Reșița, Romania.

¹ F. Terre, *Introduction générale au droit*, 3ème éd., Dalloz 1996, p. 235.

astfel pe controlul normelor după modelul controlului legalității, fiind cunoscut rolul Consiliului de Stat în această materie.

Dezvoltarea surselor private ale dreptului emană în mod esențial din puterile private dispunând astfel de o veritabilă putere unilaterală substanțial comparabilă celei publice. Dezvoltarea instituțiilor para-etatice, plasate în afara aparatului de stat, pun la rândul lor problema tradiției centralizate, cunoscându-se faptul că unele dintre ele dețin importante puteri de reglementare și sancțiune, pe care din păcate ezită să le utilizeze.

„Întoarcerea la drept”, la care asistăm în ultimii ani, nu reprezintă un simplu fenomen, ci traducerea reprizei dintre dialogul filozofic și cel juridic, pe care-l abordează numeroși autori.

Dreptul formal caracterizat prin normele generale și impersonale puse în evidență foarte subtil de piramida lui Kelsen, a cedat locul unui drept material care ia în considerare situațiile concrete precum o mărturie explozivă în diverse ramuri de drept, în scopul progresului ordinii publice și a protejării drepturilor omului. Dar dreptul material apare astăzi ca o “colonizare a lumii întregi”, ceea ce nu seamănă deloc cu măsura imperativelor normative proprii unei societăți complexe și dezvoltate. Multe răspunsuri la disfuncționalitățile proprii dreptului material pot fi luate în seamă și făcute să fie auzite.

După unii autori, faptul că teoreticienii caută astăzi în drept o soluție la problemele de ordin social o confirmă chiar locul pe care-l ocupă dreptul, atât ca disciplină normativă, cât și ca disciplină capabilă să propună soluții la diverse probleme și valori².

J. Habermas³ și G. Teubner propun o altă soluție, și anume, autoreglementarea, pentru unii și proceduralizarea pentru alții. Punctul lor de plecare este acela de a constata existența unei societăți bazate pe contradicții interne și conflicte între sub-sistemele specializate la nivel înalt. Integrarea sub-sistemelor trebuie să se facă prin intermediul „proceduralizării” dreptului, ceea ce semnifică faptul că dreptul în loc să propună în mod direct normele de conduită socială – dreptul material – trebuie să se mulțumească să reglementeze organizarea, procedurile și redistribuirea competențelor, ceea ce Teubner numește “precondițiile juridice structurale ale autoreglementării societății”⁴. Același rezultat al cercetării îl găsim și la Habermas, care, privilegiază un model de drept procesual, încercând astfel să dea o nouă definiție formalismului juridic dar și o nouă legitimitate sistemului juridic. Această proceduralizare a dreptului se verifică cu mai multă sau mai puțină forță atât în ceea ce privește normele publice cât și în ceea ce le privește pe cele private.

De problema proceduralizării normelor s-a ocupat J. Habermas, el a dezvoltat această temă, ambiția sa fiind aceea de a propune o nouă interpretare a statului de drept, adaptată la condițiile unei societăți complexe care trebuie să satisfacă toate condițiile unei integrări sociale care să se realizeze prin intermediul operațiilor de înțelegere între subiecții de drept.

Proceduralizarea normelor se regăsește în concepția liberală a lui Kant și în concepția republicană apărută de Rousseau, care urmăreau transferarea sarcinii autonomiei politice (alegerilor) cetățenilor unui singur legislator politic.

Specificul normelor juridice rezultă și din faptul că ele protejează cele mai importante valori sociale, prin instituirea unui sistem corelativ de drepturi și obligații între indivizi, grupuri, instituții și organizații sociale⁵. Dat fiind acest fapt, normele juridice în mare măsură condiționează ordonarea comportamentului uman. Astfel, dreptul, în ansamblu apare ca un sistem de ordine, un sistem de conduită umană controlată⁶. Prezintă interes atitudinea omului față de normele juridice existente.

---

² *Op. cit.* p. 17.

³ J. Habermas, *De l'ethique de la discussion*, Passages, Cerf 1992, p.9 și *Droit et démocratie, entre fait et normes*, Gallimard, 1997, p.15.

⁴ G. Teubner, *Droit et reflexivité*, Edition Juridique Kleuver, 1995, p.28.

⁵ Maria Voinea, Dan Banciu, *Sociologie juridică*, București, 1993, p.98.

⁶ Gheorghe C. Mihai, Radu I. Motică, *Fundamentele dreptului. Teoria și filosofia dreptului*, București, 1997, p. 237.

În concepția lui Kelsen legiferarea și obișnuința sunt denumite „surse” ale dreptului⁷, înțelegându-se prin drept doar normele generale ale dreptului statal, deși normele de drept individuale fac parte în aceeași măsură din drept ca și cele generale pe baza cărora sunt produse.

Termenul „legalitate” provine din limba franceză și conform Dicționarului limbii române moderne desemnează: faptul de a fi conform cu legile; respectare a legilor; stare de ordine capabilă să asigure, prin lege viața și activitatea unei societăți, a unui stat etc. În literatura juridică cuvântul „legalitate” cunoaște mai multe valențe:

a) Legalitatea ca **principiu**, deci, ca element fundamental, ca idee diriguitoare, element primordial în conduita tuturor subiectelor de drept;

b) Legalitatea ca **metodă** deci, ca procedeu folosit, aplicat în procesul de transpunere în viață a prevederilor normelor juridice;

c) Legalitatea ca **regim**, deci, ca sistem de organizare și de conducere a vieții economice, politice, sociale a statului, ca o formă de guvernământ unde nu regele e lege, ci legea e rege⁸.

Privite din punct de vedere a Constituției ca lege supremă a statului, fiecare valență a legalității are dreptul la existență. Totul depinde doar de scopul pe care și-l propune cercetătorul în procesul de studiere a legalității ca o categorie juridică. Prin urmare, legalitatea poate fi definită și ca principiu, și ca metodă, și ca regim politic juridic.

În știința juridică sensul noțiunii – principiu - se tratează ca idee diriguitoare, ca un concept fundamental, ca o cerință. Norma de drept este o regulă de comportare, elaborată de organele de stat sau organizațiile obștești abilitate.

Norma de drept are un caracter formal-stabilit, obligatoriu pentru toți. Ea conturează concret condițiile în limitele căreia se realizează. Toate acestea ne îndreaptă spre tipul direct, nemijlocit de reglementări juridice a comportării participanților la relații. În aceasta constă particularitatea ei principală.

Norma de drept exprimă cerința statului, în ea sunt stabilite clar volumul, conținutul și limitele comportării posibile și necesare ale subiectelor. De aceea un criteriu esențial, care distinge norma de principiu, este caracterul ei de constrângere, ceea ce presupune o constrângere directă sau indirectă. Dat fiind faptul că scopul principal al acțiunii legii este realizarea ei, atunci caracterul de constrângere al normei devine necesar. Dacă subiectele relațiilor nu respectă limitele posibilului și necesarului ei vor fi sancționați.

“Pulverizarea” surselor dreptului care participă la organizarea socială a condus în doctrină la tendința de a propune un nou principiu fondator al legitimității, acela al “proceduralizării dreptului”, pretinzându-se în același timp o “complexitate” a dreptului⁹. Controlul normelor nu este un doar un control de tip vertical, el împrumutând de asemenea multiple alte căi subtile.

---

⁷ Hans Kelsen, *Doctrina Pură a Dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 284 și urm.

⁸ Mihail Poalelungi, *Conduita legală și justiția*, manuscris, Chișinău, p. 72 și urm.

⁹ Laurence Boy, *Normes*, p. 16.

BIBLIOGRAFIE:

1. J. Habermas, *De l'éthique de la discussion*, Passages, Cerf, 1992
2. J. Habermas, *Droit et démocratie, entre fait et normes*, Gallimard, 1997.
3. Hans Kelsen, *Doctrina Pură a Dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000.
4. Gheorghe C. Mihai, Radu I. Motică, *Fundamentele dreptului. Teoria și filosofia dreptului*, București, 1997.
5. G. Teubner, *Droit et reflexivité*, Edition Juridique Kleuver, 1995.
6. F. Terre, *Introduction générale au droit*, 3ème éd., Dalloz 1996.
7. Laurence Boy, *La valeur juridique de la normalisation*, în *La dereglementation, les nouvelles formes de regulation*, colloque CREDECO Nice, 1996.
8. Laurence Boy, *Normes*, CREDECO ESA 6043 Cnrs.
9. Mihail Poalelungi, *Conduita legală și justiția*, manuscris, Chișinău.